Santa Cristina d'Aro Romanyà de la Selva

Punts d'interès

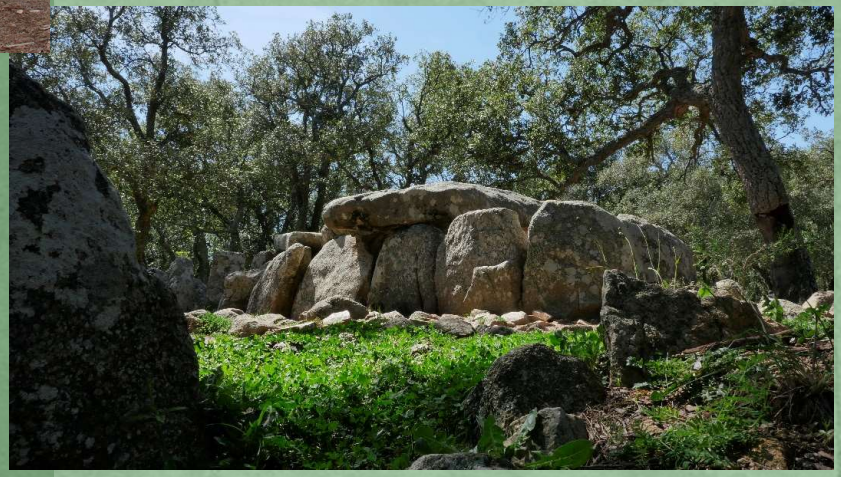

ITINERARI RODOREDA

Aquest itinerari recorre el Romanyà de Mercè Rodoreda dels anys 1972-1983, quan l'escriptora nascuda a Barcelona l'any 1908 va viure en aquest indret de les Gavarres, en ple cor de l'Empordà, que deia ella, on és enterrada des de la seva mort l'any 1983.

L'itinerari és fet a partir de les obres que Mercè Rodoreda va escriure a Romanyà. Podeu trobar més textos a l'autoguia editada per l'Ajuntament de Santa Cristina d'Aro.

Itinerari literari

Mercè Rodoreda a Romanyà de la Selva

Mercè Rodoreda i Gurgui. Escriptora (1908 – 1983)

Mercè Rodoreda va triar Romanyà de la Selva per escriure i per viure els darrers anys de la seva vida, i també per reposar eternament en el petit cementiri situat a la vora del dolmen de la Cova d'en Daina. Romanyà és una fita important de la geografia literària de Mercè Rodoreda, com ho és Barcelona, on va néixer i va viure fins que va marxar a l'exili, primer a París, després a Ginebra.

De retorn a Barcelona, el metge li va recomanar d'anar a la muntanya i amb unes "amigues d'anys", féu estada a l'hostal, llavors anomenat *Les* Gavarres, fou així va descobrir Romanyà.

Allà, aquí, Rodoreda hi va escriure algunes de les pàgines més belles i més punyents de la literatura catalana del segle XX, i ho va fer envoltada "d'aquestes muntanyes segures, sempre verdes", que li donaren "grans quantitats de pau".

Però no només va escriure, va descriure aquest paisatge, i no es pot entendre la darrera part de la seva obra si no es perceben les sensacions d'aquesta muntanya, si no es té present l'ambient que envoltava l'escriptora aquells anys.

Bust realitzat per Antoni Delgado i Oliveró, escultor (1939 – 2014)

L'escultura que ens dóna la benvinguda és obra de l'artista local Antoni Delgado i Oliveró (Barcelona 1939 – Romanyà de la Selva 2014) i que fou inaugurada l'any 2014; obra seva és també la representació de la Cova d'en Daina i la Mare de Déu de Romanyà que hi ha a la plaça de l'Església.

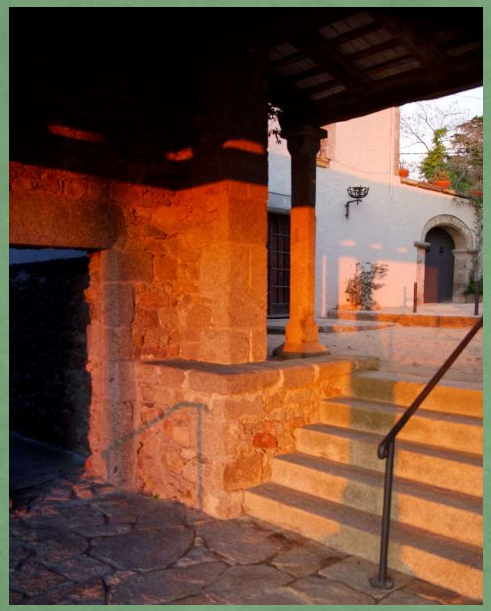

Itinerari literari

La plaça de la Rectoria

Plaça de la Rectoria

El nom de debò de Romanyà de la Selva apareix dues vegades a *Mirall trencat*, al pròleg: **"Al notari Riera el veig molt sovint; es passeja pels boscos de Romanyà, a l'ombra de les alzines, on he acabat "Mirall trencat". Mirem junts les postes de sol més carminades del món i els naixements de lluna més emperlats."**, i a la nota del final de la novel·la: "Començada a Ginebra l'any 1968, acabada a Romanyà de la Selva el 1974." La menció és ben explícita. Al pròleg de *Quanta, quanta guerra...* hi llegim: "Vaig començar a escriure *Quanta, quanta guerra...* al cap d'un any d'haver sortit al carrer *Mirall trencat*. Així, l'any 1975, a Romanyà, sense que n'esmenti el nom, Rodoreda començà l'altra novel·la que apareixerà publicada l'any 1980.

El *notari Riera* de fet es refereix al Sr. Josep M.ª Cama, que vivia a Romanyà i era propietari de diverses finques, entre elles l'hostal on s'estava Mercè Rodoreda mentre la seva amiga, Carmen Manrubia, estava construint la finca *El Senyal Vell* que seria la seva llar.

Itinerari literari

Muntanyes de vellut

Al mirador de Romanyà

Torna a aparèixer el nom de Romanyà a l'entrevista que li va fer Carmen Alcalde l'any 1976, una part de la qual va ser publicada l'any 1996 als *Fulls* de la *Revista de Girona* 175: "Les Gavarres, fa tres o quatre anys, van ser per a mi un descobriment. Feia molt de temps un metge va dir-me que per acabar amb la meva anèmia havia de passar una temporada a la muntanya. I vaig pensar: On és la muntanya? Què s'ha de fer per anar a la muntanya? I em vaig quedar quieta a casa perquè els problemes m'esgarrifen i anar a la muntanya equivalia un problema. Però en refer amistat amb unes amigues d'anys vaig ser invitada a passar uns dies a casa seva a Romanyà de la Selva. [...] **Les Gavarres, totes un alzinar, a l'hora de la posta quan el sol les besa de biaix, semblen de vellut. Em vaig trobar, doncs, davant d'un dels paisatges més dolços de Catalunya. Les temporades que abans passava a Barcelona ara les passo a Romanyà de la Selva, davant d'aquestes muntanyes segures, sempre verdes, que em donen grans quantitats de pau, a mi, que durant anys he fet, o he hagut de fer, de pedra que rodola."**

Romanyà, però, sense nom, és omnipresent a les obres esmentades i també a *Viatges i flors* (1980). Si Rodoreda no hagués viscut a Romanyà, l'obra dels darrers anys no hauria estat la mateixa. La influència de l'entorn es fa ben palesa en les obres de Mercè Rodoreda, les que va escriure o acabar a Romanyà.

Itinerari literari

El poble de Romanyà

Entrada del poble

El poble l'havien bastit en un gran pla a dalt d'una muntanya solitària que s'alçava al mig d'una estesa de camps de blat. Era petit: dotze cases i un hostal. La muntanya no era gaire alta. A la banda de ponent tota ella era una garriga foradada per caus de llebres i de conills. A la banda de llevant la vegetació era exuberant. A la banda de ponent no hi plovia mai. A la banda de llevant la pluja no parava. I a la banda de la pluja hi havia dotze fonts.

Viatge al poble de les dues roses

El poble és sensacional. Les cases estan bastant separades les unes de les altres, situades al cim d'una muntanya d'alçada lleugera des d'on es pot veure amb una girada d'ulls el mar i la cresta blanca dels Pirineus.

Viatge al poble de la por

El camí era estret i curt; arrencava de la corba d'una carretera. Estava solcat de reguerons, cobert de pedres descalçades. A la banda esquerra hi havia el jardí d'una torre vella que amb prou feines es veia de tan tapada per cedres i xiprers. La tanca era feta de llates de fusta acabades en punxa lligades les unes amb les altres amb filferro rovellat, mig dissimulada per una gran espessor de xuclamel amb un rengle de lilàs al darrera carregats de poms de llavors seques.

Quanta, quanta guerra...

Xuclamel: *Lonicera periclymenum*

Itinerari literari

Hostal i rellotge de sol

L’hostal

A la dreta, després de passar una font sense aigua, hi havia el pati d’una masia molt gran voltat de geranis vermell i rosa morts de set i mig desflorits. Sota d’una parra, a la vora d’un galliner sense gallines, hi havia un gat mort. **El sol queia de ple a la fatxada adornada amb un rellotge de sol de rajoles grogues i blaves amb dibuixos de branques i fulles. Era just migdia.**

Quanta, quanta guerra...

Aquest edifici és l’antic Hostal Les Gavarres, una antiga masia molt gran, on Rodoreda va sojornar uns dies amb la seva amiga Carme Manrubia, mentre aquesta es feia construir un xalet que després veurem, El Senyal Vell. Rodoreda menjava molt sovint al restaurant, sola, amb Carme Manrubia i també amb els amics que la visitaven. La caseta adossada era la dels masovers i tenia un galliner. Els textos de Rodoreda reflecteixen un Romanyà de fa trenta anys, que es pot comparar amb el de les fotografies antigues del lloc.

El rellotge de sol no és exactament com el descriu Rodoreda; aquest repres
estacions.

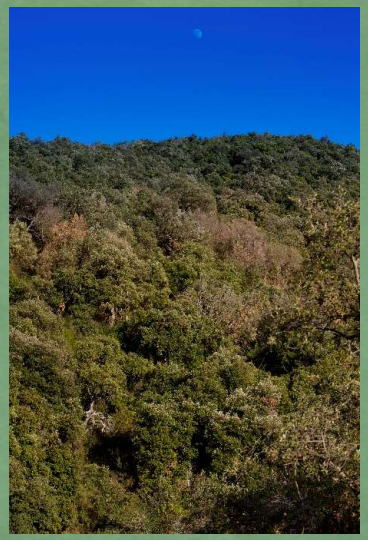

Itinerari literari

El bosc a la vora del camí

El bosc a la vora del camí

El bosc era espès d'arbres de fulla petita i atapeït de roques llises cobertes de molsa groga les unes damunt les altres fent muntanya. Estirat a la vora de les pedres no tenia ni esma de pensar. Un escorpí s'acostava amb el fibló enlaire; caminava a poc a poc però recte cap a mi. Un ocellot gros i negre se li va tirar al damunt al temps de dir amén i se'l va endur.

Quanta, quanta guerra...

Molts dels textos que llegim i que descriuen Romanyà de la Selva i el seu entorn provenen de l'obra *Quanta, quanta guerra...* I de *Viatges i flors.*

Vaig néixer a mitjanit, a la tardor, amb una taca al front no pas més grossa que una llentia. Quan feia enfadar la meva mare, deia, mig girada d'esquena, sembles un Caïm.

Quanta, quanta guerra...

El protagonista de *Quanta, quanta guerra...* és l'Adrià Guinart, un noi de quinze any que, cansat de la seva inexperiència en la vida i per anhel de llibertat, decideix anar al front amb un amic de la infància juntament amb altres companys.

Itinerari literari

El Senyal

El Senyal Vell

Com per art d'encantament, em vaig trobar al bell mig de moltes muntanyes d'alzines, a dintre d'un xalet situat a vora del dolmen de Romanyà.

Fulls de la Revista de Girona175

Aquell home [Caïm] tenia poder, aquell home inspirava temor. Portava un senyal. (...) Portava l'estigma al front. Era Max Demian.

Hermann Hesse, *Demian*

El mirall s'havia trencat. Els bocins s'aguantaven en el marc, però uns quants havien saltat fora. Els anava agafant i els anava encabint en els buits on li semblava que encaixaven. Les miques de mirall, desnivellades, reflectien les coses tal com eren.

Mirall trencat

Aquesta és la casa de Carme Manrubia, on Rodoreda va passar llargues temporades des de 1972, quan va acabar de ser construïda, fins a 1979, quan es va construir la seva pròpia casa un xic més amunt. La casa porta el nom del **Senyal** del protagonista de la novel·la de Hermann Hesse, *Demian*, que és el senyal de Caïm i de l'Adrià protagonista de *Quanta, quanta guerra...*

En aquesta casa va ser on va acabar *Mirall trencat* i recrea elements del jardí i de la torre dels Valldaura; aquesta és la casa literària de Mercè Rodoreda a Romanyà.

Itinerari literari

El jardí
En Jaume, en Ramon i la Maria

El jardí

Els propietaris dels xalets, així que van comprar el terreny per fer-s'hi construir el seu recer meravellós, ja el van trobar arboritzat. Hi ha mimoses d'aquelles que els jardiners en diuen "sempre-en-flor", d'aquelles altres que al temps de la florida, que sempre s'escau pel mes de febrer, semblen un pom de boles d'or, i d'aquelles que tenen poca capacitat de florida però que creixen de pressa fins a alçades vertiginoses, dretes cap al cel. Hi ha un camí vorejat de moreres amb les fulles generoses d'un verd cristal·lí. Hi ha til·lers no tan importants com els de Schönbrunn però que Déu n'hi do. **Una olivera de tres branques, signe de pau, senyoreja a l'entrada al costat de tres xiprers signe de bon acolliment.**

Viatge al poble de la por

En Jaume, en Ramon i la Maria

El llorer, amb les branques que el vent feia gemegar, era més fosc: ple de braços, ple de veus, amb una esgarrifança de llum a cada fulla. De la soca, si la rascava amb una pedra cantelluda, en sortia suc a poc a poc. Digué baixet : "Les fulles del llorer ens miren". I en Ramon li pessigà el clatell: "No comencis a dir coses estranyes". La Maria girà el cap, apartà una mica la cortina per veure la branca que anava d'una banda a l'altra darrera dels vidres. En Jaume s'adonà que els cabells de la Maria ja no li fregaven la pell de la galta i se sentí molt sol.

Mirall trencat

Itinerari literari

El mirador de les Mirandes

El mirador de les Mirandes

Vam sortir de la casa i em va fer seguir-lo carrer amunt. A dalt del carrer hi havia un mirador, i des d'allà, l'home, trist com els més tristos que mai hagi vist, va allargar el braç i va assenyalar la vall.

Viatge al poble de les rates ben criades

El camí no era ben recte i, cap a la meitat, davant d'uns quants pins carregats de bosses plenes d'erugues, vaig sentir rajar aigua. Fins que el camí es va eixamplar per desembocar en una placeta voltada per una barana de ferro. La vall que des d'allà es veia era una estesa de terra apedaçada de colors que morien al peu de la muntanya arbrada. Em vaig abocar a la barana del mirador i vaig recular esglaiat. Sota mateix hi havia una gran fossa cavada de poc, amb terra apilada als costats, barrejada amb pics i pales, plena de gent morta: cames, braços, caps, ventres esquenes...

Quanta, quanta guerra...

Lluny es veien muntanyes i muntanyes; tota una escala de grisos i de blaus. La pau de la terra respirava al meu voltant.

Quanta, quanta guerra...

El poble és sensacional. Les cases estan bastant separades les unes de les altres, situades al cim d'una muntanya d'alçada lleugera des d'on es pot veure amb una girada d'ulls el mar i la cresta blanca dels Pirineus.

Viatge al poble de la por

Itinerari literari

El cementiri de Romanyà

El cementiri de Romanyà

Que m'enterrin on em mori. Tant me fa. El panteó de la família, el nínxol de la família... la cova dels esquelets... quina misèria, que petit, tot... I la mort amb la seva infinita grandesa et para el cor i et dóna a la terra, sigui d'on sigui. Sense panteó, i sense nínxol, sense estela i sense làpida, sense el crisantem, sense la dàlia, sense el lliri morat, ni la llàgrima salada. No vull crisantems, no vull dàlies, no vull lliris de cap color. O bé ser crisantem, dàlia i lliri jo, o bé ser estrella, jo. Si l'ànima va pel cel, perduda, la vull entre estrelles, arrapada a la lluna com un gat rabiós. Una ànima d'estrella nana a estrella geganta... milers d'anys d'una estrella a l'altra, milions d'anys d'un foc d'estrella a un altre foc d'estrella, mig esglaiada per entre la fúria de les galàxies... Per a poder-me arrecerar en el ventre d'una estrella vella de quaranta mil milions d'anys, donaria de gust el tros de vida que em queda.

Fulls de la Revista de Girona 247

Mercè Rodoreda va morir a Girona, a la Clínica Girona, el dia 13 d'abril de 1983

Itinerari literari

La cova d'en Daina

La cova d'en Daina

Amb una mà damunt de la pedra mil·lenària per veure si podia copsar-ne la influència màgica dels corrents tel·lúrics i dels corrents aeris, vaig evocar les pedres blaves de Stonehenge, tanta pedra misteriosament traslladada de lloc per convertir-la en monument megalític. Pedres d'una tonelada, de dues tonelades, de tres tonelades, alçades enlaire per posar-les planes per l'eternitat damunt d'altres pedres i voltar-les del cercle encantat. Del dolmen de Romanyà a pensar en els druides, segons Robert Graves druida vol dir Home d'alzina, el camí és curt. (...)

Per trobar un druida a Romanyà una nit de lluna donaria anys de vida; perquè m'ensenyés l'art de fer córrer les boires i a adquirir saviesa... no n'he vist mai cap però estic segura que encara en queden alguns de mig abaltits pel cor de les alzines que eren el seu arbre sagrat. Admiro la majestat del xiprer, la fulla tan ben dibuixada del roure, la tendresa dels pollancs, i l'escabellament dels desmais, però el meu arbre, per discret, per la seva fulla perenne, la soca rugosa de suro, és l'alzina sagrada."

Fulls de la Revista de Girona 175

Romanyà de la Selva

Romanyà de la Selva és un dels nuclis de població del municipi de Santa Cristina d'Aro, que també inclou les urbanitzacions de Sant Miquel d'Aro i de Vall Repòs; està situat al vessant sud de les Gavarres Marítimes i a uns a 325 metres sobre el nivell del mar. Actualment és un territori protegit pel PEIN.

Romanyà de la Selva

Història

La primera constància que es té data de l'any 881 quan el rei franc Carloman (879-884) atorgà un diploma a Teuter, bisbe de Girona, on li donà íntegrament totes les vil·les, en el diploma també s'esmenten els límits septentrionals de la vil·la [a la part d'orient fins al mar, a la part del migdia fins a Tossa, a la part d'occident fins al terme de Llagostera, i a la part de cerç fins al terme de Romanyà i Calonge].

En un altre document de l'any 914 apareixen els límits occidentals de Romanyà, però l'església no apareix esmentada fins l'any 1019 en un document en què s'esmenta el temple com a pertanyent a la canònica de Girona.

Al segle XI, l'església de Romanyà va acabar formant part de les possessions del Monestir de Sant Feliu de Guíxols.

Romanyà de la Selva

Església de Sant Martí

El temple és un edifici de planta de creu grega, amb la nau gairebé igual de llarga que la capçalera rectangular i amb uns braços destacats, absis de planta trapezoïdal i coberta de volta a totes les seves parts. El braç de llevant és utilitzat per a formar l'absis. Tot i ser una església d'estil preromànic, les finestres de forma esqueixada i l'aparell força regular dels murs ja precedeixen les formes romàniques.

El temple ha sofert un seguit de remodelacions al llarg dels anys que han anat desfigurant l'antiga planta de creu grega i fent difícil la comprensió de l'estructura originària.

La porta de migdia és protegida per un petit porxo construït en època moderna. A l'interior de l'església es poden veure els diferents bancs de finals del segle XIX i inicis del XX, que encarregaven construir les diferents famílies amb el seu nom gravat en la fusta.

A més dels bancs, hi ha una escultura de fusta que representa a Sant Martí, feta ja al segle XX per Modest Fluvià.

L'any 1911 va tancar-se el cementiri que estava situat en la part posterior de l'església per falta d'higiene i va traslladar-se a la seva ubicació actual.

L'any 1999 l'escultor Antoni Delgado va donar a la parròquia una escultura de la mare de Déu de Romanyà feta de bronze massís i situada al mur exterior dret de la plaça.

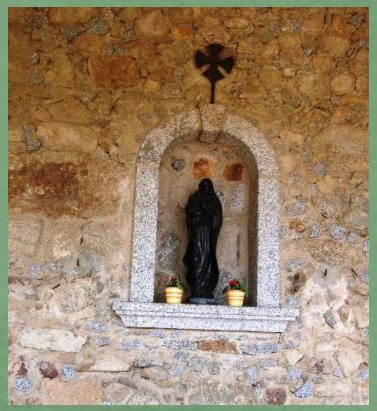

Romanyà de la Selva

L'escultor Antoni Delgado

Antoni Delgado i Oliveró

Barcelona 1939 – Romanyà de la Selva 2014, escultor

Molt lligat a Romanyà de la Selva, lloc on es va instal·lar cap als anys 80 del segle passat.

Una de les seves obres més representatives a la comarca és *l'escultura del mil·lenari* que podem veure a la plaça d'Europa de Platja d'Aro.

Aquí, a Romanyà, tenim tres obres d'aquest autor que mostren la seva relació i el seu compromís amb el poble que el va acollir.

Bust de Mercè Rodoreda, situat a la plaça de la Rectoria i inaugurat l'any 2014.

Relleu de l'home prehistòric, situat al mur posterior de l'Hostal de les Gavarres, on hi ha representada la vida al voltant de la Cova d'en Daina.

La mare de déu de Romanyà, escultura en bronze massís, col·locada l'any 1999.

Romanyà de la Selva

Una possible farga

Una farga?

La farga és el taller del ferrer, on es treballa el ferro, i altres metalls, per tal de forjar-los –donar-los forma-; és a dir, per convertir el metall en eines o estris de la vida quotidiana.

Aquí hi trobem els elements fonamentals de la farga:

- Una llar de foc utilitzada per a escalfar el metall
- Una enclusa, on es colpeja el metall per donar-li la forma desitjada
- Un recipient per contenir aigua on refredar el metall
- També hi trobem el que podria ser un pou d'on treure l'aigua

No obstant això, no podem confirmar la datació d'aquests elements ni a quin us estaven destinats.

Mercè Rodoreda, a *Quanta, quanta guerra...* la descriu com una font sense aigua.

Romanyà de la Selva

Era de Can Güitó

L'era de Can Güitó

L'era de Can Güitó està situada al costat del nucli de Romanyà en una zona elevada i airejada. El seu estat de conservació és molt bo.

L'era és un element patrimonial lligat a la vida rural i més en concret a l'agricultura cerealística.

En general les eres estan en un terreny net, amb el sòl ferm, normalment circular i empedrat o enllosat, amb un lleuger pendent per evitar que, en cas de pluja, s'hi estanqués l'aigua.

A les eres es portaven els cereals per batre i posteriorment ventar per obtenir el gra. La tasca del batre es feia sovint amb un trill arrossegat per animals que el feien moure en cercles, per aquest motiu sovint en el centre s'hi pot trobar el punt o eix on es clavava el braç que feien voltar.

Moltes vegades la trobem separada del mas per fer-la més accessible des de zones de cultiu, oberta a tots els vents per facilitar la tasca agrícola.

Romanyà de la Selva

La Creu de Romanyà

La Creu de Romanyà (1904)

La Creu de Romanyà es troba situada a l'esquerra del nucli de Romanyà, a uns 100 metres de la carretera que porta fins a Calonge. Fou inaugurada l'any 1904 i la seva construcció s'explica com a conseqüència de la crida que feu el papa Lleó XIII, en la qual recomanà als fidels la edificació de creus en els cims o en punts alts del paisatge en homenatge a Crist. Els veïns de Romanyà varen respondre a la crida i varen decidir erigir la creu en el punt en què es troba actualment. El disseny de la creu fou encarregat a l'arquitecte gironí Félix de Azúa. Durant la guerra civil la creu fou malmesa i no va ser reconstruïda fins el 1945, any que s'hi va afegir a l'estructura original un altar on hi ha representada una imatge del Crist del Sagrat Cor amb els signes alfa [α] i omega [Ω].

Romanyà de la Selva

Altres elements patrimonials

Altres elements patrimonials

Pedrís: element de pedra o qualsevol matèria que es construïa arrambat a una paret i servia per fer més fàcil muntar a cavall o en un carruatge.

Abeurador: fet amb pedra de Girona (calcària nummulítica). S'hi poden veure formes de nummulits, petxines i altres fòssils marins.

Boixa de carro: emprada com a desguàs.

Fogons de granit: es posaven les brases en el forat i l'olla a sobre; per sota hi havia un atuell per recollir la cendra per fer-ne lleixiu.

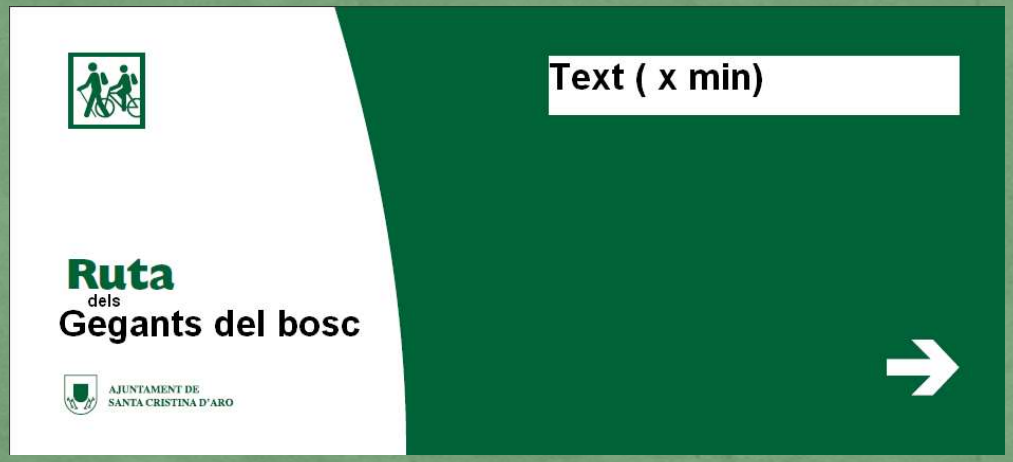

Els gegants del bosc

Anomenem així un itinerari de descoberta del patrimoni cultural, arqueològic, arquitectònic i natural existent a l'entorn de Romanyà de la Selva.

Els elements més destacats d'aquest itinerari són diversos elements megalítics (dòlmens *Cova d'en Daina*, cistes i menhirs) i tres suros *Quercus suber* monumentals.

Els gegants del bosc

Suros monumentals

Quercus suber

L'alzina surera, *Quercus suber,* també anomenada suro, és una de les espècies més típiques dels boscos de la Mediterrània occidental; és una espècie molt preuada pel seu rendiment forestal ja que se n'aprofita l'escorça (el suro pròpiament dit) i també el fruit (l'aglà). A les terres del litoral, com Romanyà, es troba barrejat amb el pi blanc i amb el pi pinyer.

Les aplicacions principals són per fer taps, plaques d'aïllament tèrmic o acústic i també per a aglomerats. Hi ha importants fàbriques de suro a Cassà de la Selva, Sant Feliu de Guíxols i Palafrugell.

El **Suro de l'Almeda** és el més gran de Catalunya; té una alçada de 22 metres, el volt de canó té 4,50 metres i la capçada és de 27,5 metres.

El **Suro petit de l'Almenda**, no té les dimensions tan espectaculars com l'altre suro de l'Almeda, però no li té res a envejar. Aquest exemplar té una alçada de 15,8 metres, el volt de canó té 5,10 metres i la capçada és de 26 metres.

L'anomenat **Suro xato** és de dimensions més reduïdes i el tronc no és gaire gran; no obstant això, té una capçada molt extensa. L'alçada és de 14,5 metres, el volt de canó té 4,10 metres i la capçada és de 30 metres.

Terra megalítica

A prop de Romanyà de la Selva trobem el monument megalític més conegut, més visitat i més important de Catalunya: **la Cova d'en Daina**; però, a no gaire lluny trobem tota una representació de monuments megalítics: cistes, menhirs, paradòlmens, etc. Que us proposem descobrir,

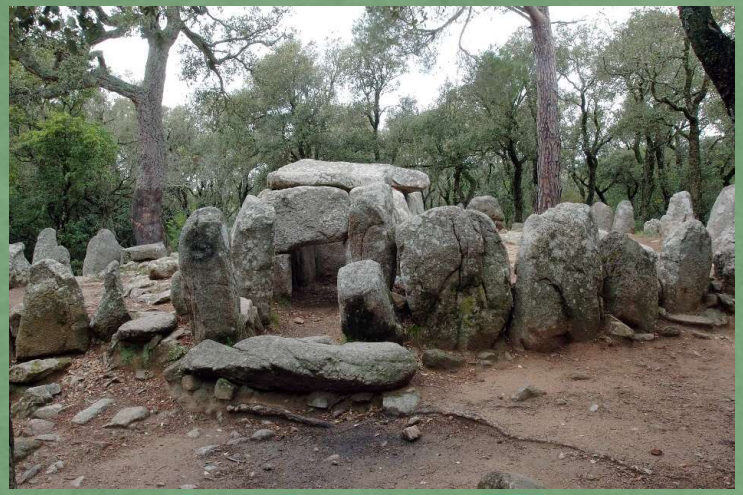

Terra megalítica

La Cova d'en Daina

La Cova d'en Daina

A final del segle XIX ja era conegut pels germans Cama (Pere i Josep), propietaris del terreny, que el van excavar i hi van recuperar un important aixovar; no obstant això, fou donat a conèixer per Agustí Cases en un article publicat al diari *Lealtad el 1894.* El 1931 fou declarada monument nacional.

Es tracta d'una galeria catalana o galeria coberta amb passadís, del Neolític Final – Calcolític; podem calcular la seva construcció entre el 3000 i 2500 aC.

El sepulcre consta de les següents parts:

- Corredor: està format de quatre lloses i era utilitzat per a accedir a la cambra.
- Cambra: té forma rectangular i està formada per deu lloses, algunes estan emmetxats mitjançant retocs per fregament o percussió. Aquest era el lloc on es dipositaven els cadàvers.
- Coberta: constava de tres lloses, però només se'n conserven dues.
- Túmul: està pràcticament desaparegut i té forma més o menys circular.
- Cromlec: resta molt complet, ja que es conserven la major part de les peces. Mesura uns 11 m. de diàmetre.

Entre les restes recuperades, podem destacar dents i restes humanes molt fragmentades d'adults i d'infants, fragments de ceràmica, puntes de fletxa, denes de collaret, etc.

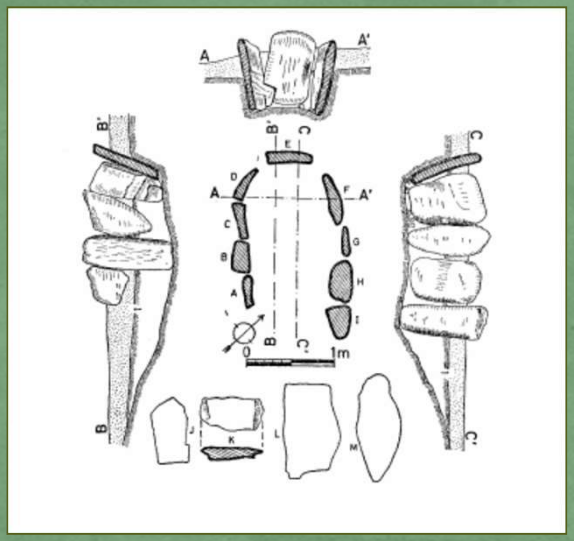

Terra megalítica

Cista de la Cra. De Calonge

Cista de la carretera de Calonge

La paraula cista prové del grec κίστη que significa cofre o caixa. És un lloc d'enterrament per inhumació que correspon al neolític mitjà o recent i està datat entre el 3500 i el 2500 aC (cultura megalítica).

Ens trobem davant d'una cista megalítica de forma subrectangular que es troba enfonsada en el terreny pla i amb un túmul artificial de forma arrodonida; mesura 2,50 metres de llarg per 1 metre d'amplada.

Entre les restes que s'hi ha trobat, hi ha petits fragments de ceràmica a mà llisa i molt grollera.

Terra megalítica

Pedres grosses

Pedres grosses

Abric granític que pot haver estat aprofitat com a sepulcre col·lectiu. Les excavacions realitzades han donat un resultat molt minso que no ens permet determinar amb claredat la seva cronologia i funció, però que es pot situar al voltant del segon mil·lenni, similar a les altres restes megalítiques de l'entorn.

Les pedres arrodonides que trobem al voltant s'haurien desprès del conjunt primitiu.

Durant la seva excavació només s'hi han trobat fragments de ceràmica a mà i tres fragments de ceràmica ibèrica.

Va ser descobert l'any 1961 per un grup excursionista de Calonge i excavat posteriorment per Josep Cargol i Manel Clara i publicat l'any 1963 per Pere Caner.

Terra megalítica

Menhir de la Murtra

Menhir de la Murtra

L'any 1912 va se publicada per Manel Cazurro la seva descoberta, moment en què es trobava caigut. Fou alçat mitjançant politges el 27 d'abril de 1953 mercès a la iniciativa de Mn. Gumersind Vilagran, aleshores rector de Bell-lloc.

Tot i que mai s'han fet excavacions científiques, la seva construcció es pot datar entre el 4000 i el 2500 aC –entre el neolític recent i el calcolític- i correspon a la cultura megalítica.

Té una alçada aproximada de 2,5 metres amb 0,70 metres enterrats i un perímetre de 2,25 metres. Té una secció més o menys quadrada i de forma fàl·lica.

Terra megalítica

Cista de Can Güitó i
Cista a prop del Suro del Rei

Cista de Can Güitó

Cista a prop del Suro del Rei

Es tracten de dues cistes molt similars, situades molt a prop una de l'altra; destinades a utilització individual o de parella no reutilitzables; presenten una morfologia rectangular, enfonsades en el terreny i proveïdes d'un túmul artificial de tendència circular molt erosionat; tenen una orientació nord-oest sud-est.

Ambdues foren publicades per Manuel Cazurro l'any 1912 i van restar desaparegudes durant molts anys fins que Lluís Esteva i Cruañas les va poder retrobar cap als anys 70 del segle passat,

La construcció es pot situar entre el 3500 i el 3000 aC.

Terra megalítica

Paradòlmen del camp d'en Güitó

Paradolmen del camp d'en Güitó

Es tracta d'un paradolmen format per una cavitat natural entre blocs granítics; compost per dues pedres laterals, una altra que fa de fons i una llosa que fa de coberta. En una de les lloses hi ha gravada una cassoleta artificial.

Conegut des d'antic pel Sr. Josep M.ª Cama, va ser excavat, restaurat i publicat per Lluís Esteva i Cruañas l'any 1952, que va indicar que es tractava d'un bloc granític descompost per agents atmosfèrics.

Durant la seva excavació només es va recuperar un fragment de ceràmica d'època prehistòrica.

La construcció es pot situar entre el 3500 i el 3000 aC.

Terra megalítica

Cista de l'Olivaret

Cista de l'Olivaret

Es tracta d'una possible cista amb túmul, d'època prehistòrica.

Va ser descoberta per Josep M.ª Almeda a mitjan del segle XX, va ser excavada i estudiada per Lluís Esteva i Cruañas poc després.

Durant la seva excavació s'hi va trobar terres negroses i carbons, un fragment de ganivet de sílex i tres fragments d'un vas ceràmic.

La construcció es pot situar en època prehistòrica, sense poder precisar la datació.

Terra megalítica

Dolmen del Mas Bousarenys

Dolmen del Mas Bousarenys

Es tracta d'un sepulcre de corredor amb cambra rectangular i passadís estret fet amb lloses de granit. Al voltant es pot observar l'existència d'un túmul circular. És un lloc d'enterrament col·lectiu i de forma successiva.

Publicat per primera vegada per Manuel Cazurro l'any 1912, Alfred Klaebisch el va excavar l'any 1918; Lluís Esteva el va tornar a excavar i restaurar l'any 1953.

Durant la seva excavació s'hi va trobar nombrosos ossos humans, ganivets o fulles de sílex, puntes de fletxa, fragments de ceràmica, denes i altres objectes.

La construcció es pot situar entre 3200 i 3000 aC.

Terra megalítica

Fals menhir del Mas de la Font o
Pedra dreta del Mas Veguer

Fals menhir del Mas de la Font o Pedra dreta del Mas Veguer

Es tracta d'un pedra de granit, tallada i retocada per les quatre cares; a la cara sud-est presenta gravades les inicials CA (Castell d'Aro) i a la cara nord-oest les inicials SC (Santa Cristina).

Donada a conèixer per Agustí Casas l'any 1908, l'any 1958 en Lluís Esteva i Cruañas en feu una publicació, però dubtant de la seva autenticitat com a monument prehistòric.

Molt possiblement es tracta d'una pedra de terme implantada l'any 1858, moment en què Santa Cristina es va separar de Castell d'Aro per formar un municipi independent.

Bibliografia

Esteva Cruañas, Lluís; Pallí i Buixò, Lluís. *Els llocs de la Vall d'Aro, Gissalis i el monestir Guixolenc (881-1199)*, Museu de Sant Feliu de Guíxols, Sant Feliu de Guíxols, 1995.

Esteva, Lluís. "El pasado domingo fue levantado el menhir de la Murtra", dins Àncora, l-V- 1952.

Esteva, Lluís. "El menhir de la Murtra", dins Boletín del C.E. Montclar, maig 1952.

Esteva, Lluís. Sepulcros megalíticos de Las Gabarras, I, ''Corpus de sepulcros. Megaliticos", España, fascículo 3. Instituto Español de Prehistoria del C.S.I.C., Departamento de Barcelona. Servicio de Investigaciones Arqueológicas de la Diputación de Gerona", 1964.

Publicacions de l'Institut d'Estudis del Baix Empordà,

Badia i Homs, Joan. "L'arquitectura de les esglésies, capelles i santuaris de les Gavarres", dins Revista del Baix Empordà, núm I, Girona, 2003, pàg. 47-75.

Rodoreda Gurgui, Mercè. *Obres completes*. Edicions 62, 3 vol., 1976-1984 (Clàssics catalans del segle XX), Barcelona.

Pessarrodona, Marta. Mercè Rodoreda i el seu temps, Rosa dels Vents, Barcelona, 2005.

Ibarz, Mercè. Mercè Rodoreda, Empúries, Barcelona, 1991.

Informació i contactes

Aquesta informació ha estat elaborada per Maria Teresa Costa i Gatius

Si voleu més informació us podeu adreçar a l'Ajuntament de Santa Cristina d'Aro

cultura@santacristina.cat